

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุทัยธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางด้านสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดอุทัยธานี 2) ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดอุทัยธานี 3) เจตคติในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดอุทัยธานี 4) การปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดอุทัยธานี และ 5) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์จังหวัดอุทัยธานี รวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรผู้ร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 146 ราย ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 สภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

พบว่า เกษตรกรร้อยละ 67.8 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.81 ปี ร้อยละ 70.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.27 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.45 คน พื้นที่นาเฉลี่ย 31.66 ไร่ ร้อยละ 51.4 ลักษณะการถือครองเป็นของตนเอง ทั้งหมด ร้อยละ 100 เป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร โดยร้อยละ 87.0 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์/ร.ก.ส. ร้อยละ 95.9 มีหนี้สิน ร้อยละ 66.4 กู้เงินจาก ร.ก.ส.

1.2 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์กำหนดข้อคำถามทั้งหมด 11 ข้อ พบว่า เกษตรกรตอบคำถามถูกร้อยละ 100 จำนวน 7 ข้อ ยกเว้นในเรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์จะไม่ใช้สารเคมีในการป้องกัน/กำจัด โรคและแมลงศัตรูข้าว และการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์จะไม่ใช้สารเคมีในการป้องกัน/กำจัดวัชพืชในนาข้าว ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 87.0 เท่ากันทั้ง 2 ข้อ การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ดีไม่ควรเผาตอซัง ฟางข้าว แต่ให้ไถกลบ และการ

ผลิตข้าวหอมมะลิที่ดีควรทำการหว่านปุ๋ยพืชสด และไถกลบ ตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 88.4 เท่ากันทั้ง 2 ข้อ

1.3 เจตคติในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของเกษตรกร

เจตคติในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของเกษตรกรพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีเจตคติในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.45)

1.4 การปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของเกษตรกร

การปฏิบัติของเกษตรกรในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 32.55 ปี พื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์เฉลี่ย 21.33 ไร่ ร้อยละ 94.5 ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ร้อยละ 52.1 เตรียมดินโดยใช้แรงงานสัตว์ ร้อยละ 91.8 มีการไถกลบตอซัง ร้อยละ 94.5 อาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ร้อยละ 50.7 ปลูกข้าวในช่วงเดือนมิถุนายน ร้อยละ 56.2 ไม่ใช้ต้นกล้า ใช้เมล็ดพันธุ์นาเฉลี่ย 7.47 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้เมล็ดพันธุ์นาหว่านเฉลี่ย 18.70 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 82.9 แหล่งพันธุ์มาจากศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์ข้าว ร้อยละ 41.8 เตรียมเมล็ดโดยการแช่น้ำ ร้อยละ 76.7 ใช้ปุ๋ยหมัก ร้อยละ 66.4 ใส่ปุ๋ยก่อนปลูก ร้อยละ 50.0 กำจัดโรค แมลง วัชพืช และศัตรูข้าวโดยวิธีเขตกรรม ร้อยละ 93.8 มีการตัดพันธุ์ปน ร้อยละ 97.3 เก็บเกี่ยวข้าวโดยใช้เครื่องจักรกล เก็บเกี่ยวข้าวเฉลี่ย 129.06 วัน ร้อยละ 68.5 มีการตากข้าวเพื่อลดความชื้น ผลผลิตข้าว เฉลี่ย 467.21 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 97.9 มีการจำหน่ายข้าวหอมมะลินทรีย์ จำหน่ายข้าวราคาเฉลี่ย 6.52 บาท/กก. ร้อยละ 45.2 จำหน่ายให้กับกลุ่มผู้ผลิตข้าวอินทรีย์ รายได้จากการผลิตข้าวอินทรีย์ต่อไร่เฉลี่ย 3,041.90 บาท รายได้จากการผลิตข้าวอินทรีย์ต่อปีเฉลี่ย 63,913.19 บาท ต้นทุนการผลิตข้าวนาเฉลี่ย 1,910.48 บาท ต้นทุนการผลิตข้าวนาหว่านเฉลี่ย 1,639.05 บาท ได้รับการอบรมเฉลี่ย 4.29 ครั้งต่อปี ร้อยละ 100.0 ได้รับการติดตามและให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่

1.5 ปัญหา อุปสรรคในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของเกษตรกร

ปัญหา อุปสรรคในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของเกษตรกรพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 87.0 ไม่มีปัญหาในการเตรียมดิน ร้อยละ 81.5 มีปัญหาเรื่องน้ำโดยมีสาเหตุมาจากฝนทิ้งช่วง ขาดแคลนแหล่งน้ำ ร้อยละ 99.3 ไม่มีปัญหาเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์ มีร้อยละ 96.6 ไม่มีปัญหาเรื่องการป้องกันกำจัดวัชพืช ร้อยละ 99.3 ไม่มีปัญหา เรื่องโรค แมลง ศัตรูข้าว

ถ้าหวั่นข้อเสนอนี้พบว่า เกษตรกรเกษตรกรร้อยละ 100 เสนอว่า ควรมีการประกันราคา การพัฒนาและการสร้างช่องทางการตลาดทางเลือกให้กับเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 85.5 ควรมีนโยบายสนับสนุนเกษตรกรอินทรีย์เพื่อการค้า หรือมีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของเกษตรกรในโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ จังหวัดอุทัยธานี ผลจากการวิจัยอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับค่อนข้างมากเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ แต่มีบางประเด็นที่เกษตรกรยังเข้าใจไม่ถูกต้องในประเด็น การผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์จะไม่ใช้สารเคมีในการป้องกัน/กำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว การผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์จะไม่ใช้สารเคมีในการป้องกัน/กำจัดวัชพืชในนาข้าว การผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ที่ดีไม่ควรเผาตอซัง ฟางข้าว แต่ให้ไถกลบ และการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ที่ดีควรทำการหว่านปุ๋ยพืชสด และไถกลบ จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้รับผิดชอบควรจะทำความเข้าใจและชี้แจงกับผู้ร่วมโครงการให้ชัดเจนเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ที่ถูกต้อง

2.2 เจตคติในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของเกษตรกรพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีเจตคติในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเกษตรกรเห็นคุณค่าหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการไม่ใช้สารเคมีในการผลิตข้าว ซึ่งส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และความปลอดภัยในชีวิตของผู้ผลิต และผู้บริโภคซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากสารพิษ จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่หันมาผลิตข้าวโดยไม่ใช้สารเคมี และปฏิบัติตามขั้นตอนของการผลิตข้าวอินทรีย์

2.3 ต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้รับจากการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ จะเห็นได้ว่า ต้นทุนในการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์โดยนาค่าจะมีต้นทุนการผลิตสูงกว่านาหว่านคือ นาค่าต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,910.48 บาทต่อไร่ นาหว่าน ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,639.05 บาทต่อไร่ เนื่องจากนาค่าจะต้องใช้ต้นทุนในการปลูกมากกว่านาหว่าน ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตดังกล่าวสูงกว่า

3. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรผู้ร่วมโครงการให้เข้าใจในหลักของการทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ผู้ร่วมโครงการเข้าใจในทิศทางที่ถูกต้องของหลักการ เช่น ประเด็นการตรวจรับรองมาตรฐาน

3.1.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ผลิตข้าวเห็นประโยชน์ของการทำข้าวอินทรีย์ และหันมาผลิตข้าวอินทรีย์ โดยไม่ใช้สารเคมี เพื่อความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค

3.1.3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการตลาดข้าวหอมมะลิอินทรีย์และส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ผลิต หรือสร้างเครือข่ายการผลิต เพื่อให้สามารถจำหน่ายผลผลิตข้าวได้ในราคาสูง

3.1.4 ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจ ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ ควรพิจารณานำข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิ อินทรีย์ เนื่องจากเป็นกรณีศึกษาการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในจังหวัดอุทัยธานี เท่านั้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเสนอแนะให้มีการประกันราคา การพัฒนา และการสร้างช่องทางการตลาดทางเลือกให้กับเกษตรกร ดังนั้น ผู้ที่สนใจทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการตลาดข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ช่องทางการตลาด การบรรจุภัณฑ์ การส่งออก เป็นต้น